

Høringsnotat

Forslag til endringer i forskrift om utdanningsstøtte

14. oktober 2026

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Endret behovsprøving av erstatnings- og forsikringsutbetalinger	3
2.1	Dagens regler	3
2.2	Departementets vurderinger og forslag	4
3	Utstyrsstipend til elever som samtidig er lærlinger	5
3.1	Dagens regler	5
3.2	Departementets vurderinger og forslag	6
4	Redusert omgjøring av lån til stipend ved fullført folkehøgskole.....	6
4.1	Dagens regler	6
4.2	Departementets vurderinger og forslag	6
5	Forslag til endringer i forskrift om utdanningsstøtte	7
6	Økonomiske og administrative konsekvenser	8

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i forskrift av 15. april 2020 nr. 798 om utdanningsstøtte.

Departementet foreslår:

- å presisere at avkastning som er forutsatt ved fastsettelsen av erstatnings- eller forsikringsutbetaling for kritisk sykdom og personskade, skal unntas behovsprøvingen av stipend
- å oppdatere reglene om utstyrsstipend til elever som også er lærlinger
- å redusere omgjøringen fra lån til stipend ved fullført folkehøgskoleutdanning.

Forskriftsendringene vil gjelde fra studieåret 2027–2028.

2 Endret behovsprøving av erstatnings- og forsikringsutbetalinger

2.1 Dagens regler

Erstatnings- og forsikringsutbetalinger som følge av kritisk sykdom eller personskade unntas fra behovsprøving av stipend mot inntekt og formue, jf. forskrift om utdanningsstøtte §§ 98 og 100. Unntaket ble forskriftsfestet i 2006, og bygger blant annet på en uttalelse fra Sivilombudet (SOMB-1997-42) og senere avgjørelser i Lånekassens klagenemnd. Formålet med unntaket fra behovsprøvingen er at søkere som har mottatt slike utbetalinger, ikke skal stilles dårligere enn andre mottakere av utdanningsstøtte ved omgjøring fra lån til stipend. Erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskade som en søkers forsørger har mottatt, unntas også fra behovsprøving av inntektsavhengig stipend til videregående opplæring mot forsørgerinntekt, jf. forskrift om utdanningsstøtte § 55.

Unntaket for erstatnings- og forsikringsutbetalinger som følge av kritisk sykdom eller personskade i forskrift om utdanningsstøtte §§ 55, 98 og 100 omfatter all personskadeerstatning som henholdsvis søkerens forsørger, søkeren selv eller søkerens ektefelle har fått utbetalt. Dette inkluderer erstatning for personskader etter skadeerstatningsloven, pasientskadeerstatningsloven, bilansvarsloven, yrkesskadeerstatningsloven og voldsoffererstatningsloven og eventuelle andre, lignende rettsgrunnlag. Unntaket omfatter også forsikringsutbetalinger grunnet kritisk sykdom og personskade. Slike utbetalinger skal ikke regnes med i behovsprøvingen av stipend mot inntekt og formue, jf. forskrift om utdanningsstøtte, § 98 tredje ledd bokstav d og § 100 tredje ledd bokstav b, eller mot forsørgerinntekt, jf. § 55 første ledd bokstav a.

Utgangspunktet er at erstatning for personskade fastsettes til en engangssum, jf. skadeserstatningsloven § 3-9. Erstatning skal dekke den skadelidtes fulle økonomiske tap, slik at den skadelidte ikke skal komme dårligere ut med skaden enn om den ikke hadde inntruffet, jf. skadeserstatningsloven § 3-1. Når engangserstatning tilkjennes for fremtidig tap, fastsettes erstatningen slik at det utbetalte beløpet og den forventede fremtidige realavkastningen på beløpet til sammen skal dekke det økonomiske tapet knyttet til skaden. Ved erstatningsutmålingen for fremtidig tap neddiskonteres det fremtidige tapet til en

nåverdi. I utmålingen tas det utgangspunkt i en kapitaliseringsrente som er en antatt nominell rente i erstatningsperioden fratrasket forventet inflasjon i den samme perioden. Kapitaliseringsrenten ble i 2022 fastsatt i forskrift om kapitaliseringsrente etter skadeserstatningsloven § 2 til 2,5 prosent. Før dette har kapitaliseringsrenten blitt fastsatt av domstolene i den enkelte sak i forbindelse med erstatningsutmålingen. I Rt. 2014 s. 1203 ble det fastsatt av Høyesterett at kapitaliseringsrenten som hovedregel skulle være 4 prosent.

Departementet sendte 19. juni 2026 en [instruks til Lånekassen](#) om ny praksis for behovsprøvingen av avkastning fra erstatningsutbetaling for personskade. Praksisendringen gikk ut på at også avkastning som er forutsatt ved utmålingen av erstatningsutbetalinger for fremtidige tap, skal unntas fra behovsprøving av stipend. Bakgrunnen var at departementet gjorde en ny vurdering av tidligere praksis for unntaket fra behovsprøvingen, på bakgrunn av konkrete enkeltsaker. Etter tidligere praksis var det bare selve erstatningsutbetalingen som ble unntatt fra behovsprøvingen, mens avkastning på beløpet inngikk i behovsprøvingen på vanlig måte. Det vil si at søkere som hadde mottatt større erstatningsutbetalinger, kunne få redusert omgjøring av lån til stipend fordi avkastning på erstatningen førte til at søkeren hadde inntekt eller formue over grensene i forskrift om utdanningsstøtte §§ 98, 100 og 55. Begrunnelsen for endringen av praksis var at formålet med unntaket fra behovsprøvingen tilsier at også den avkastningen som er forutsatt gjennom neddiskonteringen av erstatningsutmålingen for fremtidig tap, holdes utenfor behovsprøvingen. Departementet vurderte at det var rom for å endre praksis innenfor ordlyden av forskrift om utdanningsstøtte, § 98 tredje ledd bokstav b, § 100 tredje ledd bokstav b og § 55 første ledd bokstav a.

I instruksen til Lånekassen la departementet til grunn at Lånekassen skal omgjøre tidligere vedtak om behovsprøving tilbake til da unntaket fra behovsprøvingen ble forskriftsfestet i 2006. Omgjøring av tidligere vedtak avhenger av at låntakere som tidligere har fått redusert stipend på bakgrunn av tidligere praksis for behovsprøving, vil kunne be om en ny behandling av saken etter ny praksis. Det vil si at den enkelte selv må ta kontakt med Lånekassen for å få en ny behandling.

2.2 Departementets vurderinger og forslag

Departementet foreslår å presisere i forskrift om utdanningsstøtte §§ 55, 98, 100 og 101 at avkastning som er forutsatt ved utmåling av erstatnings- og forsikringsutbetalinger for kritisk sykdom og personskade, skal holdes utenfor behovsprøvingen. Det vil si at når det utbetalte erstatnings- eller forsikringsbeløpet er neddiskontert til en nåverdi for dekning av fremtidige tap, skal avkastningen som ligger til grunn for neddiskonteringen unntas fra behovsprøvingen mot inntekt og formue. Presiseringene av ordlyden i bestemmelsene skal tydeliggjøre endringen av praksis for behovsprøving, i tråd med [departementets instruks til Lånekassen 19. juni 2026](#).

Forskrift om utdanningsstøtte unntar erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskade på søkerens forsørger, søkerens ektefelle eller søkeren selv fra behovsprøving. Det kan også ses bort fra erstatningsbeløp som er gitt til søkeren som etterlatt. Dersom en søker har mottatt erstatning for tap av forsørger, det vil si erstatning som gis for en overgangsperiode når forsørgeren er død som følge av personskade, skal forsørgertapserstatningen behandles likt som erstatning for personskade på søkerens forsørger, søkerens ektefelle eller søkeren selv ved behovsprøving av stipend.

Avkastningen som holdes utenfor behovsprøvingen skal baseres på kapitaliseringsrenten som lå til grunn for neddiskonteringen av erstatnings- eller forsikringsbeløpet. Avkastning utover den avkastningen som er forutsatt ved erstatningsutmålingen, skal inngå i behovsprøvingen på vanlig måte. Det vil si at søkere som for eksempel har fått avkastning ved å investere et erstatningsbeløp i eiendom, aksjer eller gjennom bankinnskudd, ikke skal få avkastning utover den avkastningen som ble forutsatt for erstatningsutmålingen unntatt fra behovsprøvingen mot inntekt og formue. Formuen som unntas behovsprøving er oppad begrenset til erstatningssummen og avkastning i form av kapitaliseringsrenten av erstatningssummen og tilhørende renters rente fra og med det året erstatningen utbetales, til og med året som er gjenstand for behovsprøving. Inntekten som unntas behovsprøving er oppad begrenset til kapitaliseringsrenten av formuen som unntas behovsprøving, og eventuell utbetalt erstatning i inneværende år.

Departementet legger til grunn at endringen i hovedsak vil gjelde personskadeerstatninger, der erstatning for fremtidige tap, som inntektstap, merutgifter og ménerstatning, er neddiskontert til en nåverdi. Samtidig presiserer departementet at unntaket også vil omfatte eventuelle forsikringsutbetalinger for kritisk sykdom og personskade som utmåles på tilsvarende måte som personskadeerstatninger.

3 Utstyrsstipend til elever som samtidig er lærlinger

3.1 Dagens regler

Utskyrsstipendet er et tilskudd som skal dekke individuelt utstyr som er nødvendig for opplæringen til alle elever. Stipendet er regulert i forskrift om utdanningsstøtte § 50. Stipendet gis etter fem ulike satser basert på hvilket utdanningsprogram eleven tar. Lærlinger har ikke rett til utstyrsstipend. Det er ikke satt en grense for hvor mange år elevene kan få utstyrsstipend, annet enn den ytre grensen som framgår av utdanningsstøtteforskriften § 1 andre ledd.

Elever har rett til lån og stipend i ti måneder per studieår, mens lærlinger har rett til lån og stipend i elleve måneder per studieår, jf. utdanningsstøtteforskriften § 49.

Noen søkere er lærlinger samtidig som de tar fellesfag og/eller programfag i skolen, og de er dermed elever på lik linje med andre elever i de aktuelle fagene. Opplæringslovens regler for elever gjelder når en lærling får opplæring i fellesfagene ved en videregående skole, jf. opplæringsloven § 7-1 tredje ledd.

I praksis har kategoriene «elev» og «lærling» blitt tolket som gjensidig utelukkende. Det medførte at søkere ble regnet enten som elever, med rett til ti måneder med utstyrsstipend, inntektsavhengig stipend og borteboerstipend, eller lærlinger, med rett til elleve måneder med inntektsavhengig stipend og borteboerstipend.

Gjeldende regelverk åpner for at disse lærlingene kan tildeles utstyrsstipend, siden de også har elevstatus etter opplæringsloven. Fra og med studieåret 2025-2026 er Lånekassens praksis lagt om i tråd med dette, etter [departementets instruks til Lånekassen 11. juni 2026](#).

3.2 Departementets vurderinger og forslag

Når den videregående opplæringen er organisert slik at en ungdom har tegnet lærekontrakt, og samtidig tar fag som elev i videregående skole, er dette etter gjeldende regelverk ikke et hinder for at eleven mottar utstyrsstipend.

Departementet har vurdert at forskrift om utdanningsstøtte § 50 første ledd åpner for å tildele utstyrsstipend til søkere som både har elevstatus gjennom å ta fellesfagene i skole og har signert lærekontrakt med en bedrift, da de er å regne som både elever og lærlinger etter opplæringsloven. Andre setning i bestemmelsen bestemmer at lærlinger ikke har rett til utstyrsstipend, men er ikke til hinder for at en søker som både er elev og lærling mottar utstyrsstipend, jf. § 50 første ledd første setning. Videre har departementet vurdert at stipendsatsen for denne elevgruppen gis etter det utdanningsprogrammet eleven tar, som for øvrige elever. Som omtalt over er Lånekassens praksis lagt om i tråd med dette fra og med studieåret 2025-2026. Departementet mener at denne retten til utstyrsstipend for elever som samtidig er lærlinger, bør gå tydeligere frem av forskriften. Søkeren vil ha rett til stipend for hvert år han eller hun har elevstatus.

Departementet foreslår å presisere i forskrift om utdanningsstøtte § 50 at elever som samtidig er lærlinger, har rett til utstyrsstipend.

4 Redusert omgjøring av lån til stipend ved fullført folkehøgskole

4.1 Dagens regler

Elever på folkehøgskoler omfattes av den lånebaserte ordningen for utdanningsstøtte etter forskrift om utdanningsstøtte del 3. Disse har rett til basislån for et studieår på inntil ti måneder. Søkere som tar folkehøgskoleutdanning, har rett til lån og stipend i inntil to år, jf. forskrift om utdanningsstøtte § 70. Det kan også gis lån og stipend til folkehøgskoler i andre land i Norden, jf. forskrift om utdanningsstøtte § 26.

Søkere som har fått basislån, kan få deler av lånet omgjort til utdanningsstipend. Vilårene for å få omgjort basislånet til utdanningsstipend avhenger av hvilken utdanning søkeren tar. Søkere som består studiepoeng eller tilsvarende i universitets- eller høyskoleutdanning kan få inntil 40 prosent av basislånet omgjort til utdanningsstipend. For disse avhenger inntil 15 prosent av omgjøringen av antall studiepoeng eller tilsvarende som søkeren består, mens 25 prosent forutsetter at søkeren består en gradsutdanning, jf. forskrift om utdanningsstøtte §§ 77 og 78.

Søkere som går på folkehøgskole får 40 prosent av basislånet omgjort til stipend dersom de fullfører folkehøgskoleåret, jf. forskrift om utdanningsstøtte § 77. For disse er det folkehøgskolene som melder fra til Lånekassen om at utdanningen anses som fullført når elevene har fullført folkehøgskoleåret med tilstrekkelig frammøte.

4.2 Departementets vurderinger og forslag

De siste årene har det blitt gjennomført endringer i vilårene for omgjøring av lån til stipend. I 2019 ble det innført gradsomgjøring for søkere som tar universitets- og høyskoleutdanning.

Endringen innebar at 25 prosent av basislånet til disse søkerne kunne omgjøres til stipend basert på avlagte studiepoeng, mens 15 prosent kunne gjøres om dersom søkeren fullførte en grad. Fra 2025 ble denne ordningen justert, slik at 15 prosent av basislånet kan omgjøres til stipend basert på avlagte studiepoeng, mens 25 prosent kan omgjøres til stipend ved fullført grad. Endringen innebar at studenter som tar universitets- og høyskoleutdanning som ikke fører til en grad, bare kan få 15 prosent av basislånet gjort om til utdanningsstipend. Gradsomgjøring ble innført med intensjon om å gi insentiver til at flere i høyere utdanning fullfører en gradsutdanning.

Omgjøring fra lån til stipend basert på fullført grad gjelder i dag for søkere som tar universitets- og høyskoleutdanning. Søkere i andre utdanninger, slik som folkehøgskole, kan fremdeles få 40 prosent omgjøring fra lån til stipend basert på beståtte studiepoeng eller tilsvarende. Elever ved folkehøgskoler avlegger verken eksamen eller studiepoeng, men får etter gjeldende regelverk lik omgjøring fra lån til stipend som studenter som fullfører en gradsgivende universitets- eller høyskoleutdanning.

Departementet mener det ikke er åpenbart at folkehøgskoleutdanning skal gi omgjøring av mer lån til stipend enn det som gis for ikke-gradsgivende universitets- og høyskoleutdanning. Det er mer nærliggende at omgjøringen fra lån til stipend tilsvarer det som blir gitt for søkere som tar studiepoeng i universitets- og høyskoleutdanning uten å fullføre en grad. Derfor foreslår departementet at omgjøringen fra basislån til stipend ved folkehøgskoleutdanning blir likestilt med ikke-gradsgivende universitets- og høyskoleutdanning, med virkning fra studieåret 2027-2028. Det vil si at inntil 15 prosent av basislånet kan omgjøres til utdanningsstipend ved fullført folkehøgskoleutdanning. Endringen vil likestille omgjøring av lån til stipend for elever som har fullført et folkehøgskoleopphold med studenter som har fullført ett år i høyere utdanning uten å oppnå en grad.

Endringen vil ikke påvirke hvordan Lånekassen utbetaler lån og stipend underveis i skoleåret. Elever ved folkehøgskoler vil fremdeles ha lik tilgang til utdanningsstøtte som tidligere, og mister ikke likviditet underveis i utdanningen, men står igjen med høyere gjeld ved endt studieløp.

Departementet foreslår at andelen av basislånet som kan gjøres om til utdanningsstipend ved fullført folkehøgskoleutdanning, reduseres fra 40 prosent til 15 prosent. Se kapittel 5 for forslag til endring i forskrift om utdanningsstøtte § 77. Departementet foreslår også en endring i overskriften til bestemmelsen.

5 Forslag til endringer i forskrift om utdanningsstøtte

I forskrift 15. april 2020 nr. 798 om utdanningsstøtte foreslås følgende endringer:

§ 50 nytt andre ledd (etter tabellen) skal lyde:

En lærling som også er elev, se [opplæringslova § 7-1](#) tredje ledd, har rett til stipend etter satsen for det utdanningsprogrammet eleven tar.

Nåværende andre, tredje og fjerde ledd blir tredje, fjerde og femte ledd.

§ 55 første ledd bokstav a skal lyde:

erstatnings- og forsikringsutbetaling *til forsørger* som følge av kritisk sykdom eller personskade, og avkastning som er forutsatt ved fastsettelsen av erstatnings- eller forsikringsutbetalingen.

§ 77 overskrift og første ledd første punktum skal lyde:

§ 77 Omgjøring til utdanningsstipend på grunnlag av beståtte studiepoeng *m.m.*

En søker som består studiepoeng eller tilsvarende i universitets- og høyskoleutdanning *eller fullfører folkehøgskoleutdanning*, får inntil 15 prosent av basislånet gjort om til utdanningsstipend.

§ 98 tredje ledd bokstav d skal lyde:

erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskade *som er utbetalt til søkeren eller søkerens ektefelle, og avkastning som er forutsatt ved fastsettelsen av erstatnings- eller forsikringsutbetalingen.*

§ 100 tredje ledd bokstav b skal lyde:

erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskade *som er utbetalt til søkeren eller søkerens ektefelle, og avkastning som er forutsatt ved fastsettelsen av erstatnings- eller forsikringsutbetalingen.*

§ 101 første ledd (før tabellen) og nytt andre ledd skal lyde:

Barnestipendet blir redusert dersom søkeren har en ektefelle med brutto person- og kapitalinntekt over grensene i tabellen under i den perioden søkeren får barnestipend. ~~Renteinntekter fra Boligsparing for ungdom regnes ikke med.~~ Stipendet blir redusert med 5 prosent per måned av den delen av ektefellens brutto person- og kapitalinntekt som overstiger grensene.

Følgende inntekter regnes ikke med:

- a. *renteinntekter fra Boligsparing for ungdom*
- b. *erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskade, og avkastning som er forutsatt ved fastsettelsen av erstatnings- eller forsikringsutbetalingen.*

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Av forslagene i høringsnotatet innebærer forslaget om endret behovsprøving av avkastning fra erstatnings- og forsikringsutbetaling en økt bevilgning på 0,5 mill. kroner. Forslaget om justering av reglene for utstyrsstipend til elever som samtidig er lærlinger, har ikke budsjettkonsekvenser. Forslaget om redusert stipendandel for folkehøgskole gir en innsparing i 2027 på 98,1 mill kroner. Departementet viser her til regjeringens budsjettforslag for 2027 i Prop 1. S. (2026–2027) under Kunnskapsdepartementet kap. 2410.